

SCHIMBAREA REGIMULUI ÎN TRANSNISTRIA, LA CE AR TREBUI SĂ SE AȘTEPTE MOLDOVA?

Smirnov a plecat, problemele au rămas

Recentele rezultate ale scrutinului nerecunoscut din autoproclamata Republică Moldovenească Nistreană au fost surprinzătoare pentru toți. Surpriza nu este doar că Smirnov n-a ieșit pe primul loc; cea mai mare surpriză este că Smirnov n-a trecut nici în turul doi, iar candidatul “desemnat” al Rusiei (Kaminski) s-a clasat al doilea, luînd un pic mai mult decît Smirnov. În acest context, apar cel puțin trei întrebări relevante pentru diplomația RM și anume: Este oare o democrație în Transnistria, încît nici candidatul Rusiei, nici actualul lider nu au luat majoritatea? Care trebuie să fie așteptările Moldovei față de aceste schimbări și Ce trebuie să facă Chișinăul?

Sfîrșitul epocii lui Smirnov nu înseamnă că în Transnistria este democrație, sau, cel puțin, o democrație incipientă. Campania electorală din stînga Nistrului și, respectiv, rezultatele scrutinului, denotă mai curînd o luptă dintre câteva clanuri care a generat o formulă rudimentară de pluralism. Așa cum scria Michael McFaul despre unele state post-sovietice, este o “democrație fără democrați”. Situație care nu este departe de campaniile electorale din Republica Moldova, doar că în Chișinău, clanurile au business legal și s-au “europenizat”, folosesc mai puțin PR negru și nu sunt arătați la canalele de televiziune rusești, la emisiunile legate

Înlăturarea lui Smirnov de la putere nu va schimba prea mult situația în dosarul transnistrean. Cu toate acestea, există șanse că viitorul context va fi unul mai favorabil găsirii unei soluții. Așa cum urmează schimbarea interlocutorului din stînga Nistrului, Chișinăul trebuie să traseze liniile roșii ale viitoarei concilierii, astfel încît formatul care va fi propus să nu afecteze funcționalitatea statului Republica Moldova și demersul ei de integrare europeană.

de investigațiile penale ale organelor de drept din Rusia.

O asemenea formulă de “democrație suverană” și rezultatele electorale ale acesteia nu aduce neapărat schimbări dramatice pe dimensiunea reglementării conflictului transnistrean. Din candidații “cu șanse”, ambii pledează pentru independența Transnistriei și relații de “bună vecinătate” cu Moldova. Astfel, spațiul politic pentru o platformă integraționistă este egal cu zero în acest moment. De fapt, nici

nu se putea imagina că cineva din ei ar fi pro-Chișinău și nu neapărat pentru independența Transnistriei, altfel credibilitatea acestora ar fi scăzut radical. Bineînțeles că s-au schimbat ușor nuanțele, iar dispariția lui Smirnov care servea garanție a menținerii status-quo-lui, va aduce puțină deschidere. Pe fundalul lui Smirnov, Șevciuc pare cel mai reformist, în special prin intenția de a lichida ministerul securității. Kaminski pare mai credibil decât Smirnov, pentru că este sprijinit de Rusia. În același timp, faptul că este văzut ca omul “Sheriff” afectează imaginea lui Kaminski, dar acest lucru l-ar putea împinge să facă concesii, având în vedere o posibilă presiune a grupurilor de business din regiune, lucru de fapt valabil și pentru Șevciuc. În tot cazul, concluzia este că în Transnistria a câștigat Rusia, indiferent care va fi rezultatul celui de-al doilea tur, pentru că ambii candidați sunt loiali Rusiei și n-au alte intenții decât cele de “prietenie” cu Republica Moldova. Mai mult, spre deosebire de Smirnov, care a încercat între timp să practice o proprie cvasi-diplomație, noul lider nu va avea autoritatea acestuia, în timp ce necesitatea de a finanța urgent deficitul bugetar îl va conecta automat la strategiile Rusiei în regiune.

Probabil, cel mai important lucru acum este să încercăm să intuim care vor fi urmările schimbării regimului pentru rezolvarea conflictului transnistrean. Răspunsul la o astfel de întrebare depinde de abordare. Există două ipoteze. Prima este că Rusia controlează procesul total și în acest caz nu are rost să intuim prea mult pentru că devine clar că schimbări mari nu vor urma, doar în cazul în care Rusia va dori. A doua este că Rusia este importantă, dar totuși înțelegerea trebuie să fie atinsă între Chișinău și Tiraspol, (inclusiv pe pașii intermediari legați de circulație, măsuri de întărire a încrederii, etc), scenariu sprijinit de formatul 5+2. Această ipoteză oferă un câmp de analiză mai larg, care trebuie explorat.

Contextul internațional devine mai puțin favorabil

Pe dimensiunea externă, contextul internațional a devenit unul favorabil, după înțelegerea ruso-germană, dar o serie de evenimente care au urmat pun presiune pe negocieri chiar marginalizează conflictul transnistrean pe agenda dialogului ruso-european. Acel context internațional favorabil reglementării transnistrene a fost posibil având în vedere efortul depus de diplomația europeană, în special cea germană și aparenta dorință a Rusiei de a coopera pe dosarul transnistrean, mai ales că se vehiculează cu ideea că scoaterea lui Smirnov de la putere a fost una din promisiunile Rusiei date Germaniei. De altfel, se spune că discuțiile au intrat în impas și nici Moscova, nici Berlinul nu sunt mulțumite de cum evoluează lucrurile. Totuși, criza monedei europene, care scade din atractivitatea integrării europene a Moldovei, alegerile prezidențiale din Rusia, alegerile din SUA, alegerile din Franța și alte evenimente care urmează să aibă loc în 2012 arată o preocupare mai mare față de alte subiecte decât cel transnistrean pe viitor.

În același timp, situația din Republica Moldova nu este foarte promițătoare. Neînțelegerile din alianță și nealegerea președintelui fac ca întreaga mașinărie a statului să fie una greoaie, rigidă și întârziată. În Transnistria lucrurile sunt și mai complicate, mai ales pe dimensiunea socială. O bună parte din forța activă de muncă a plecat peste hotare, deficitul bugetar se apropie de 60% iar ajutorul umanitar oferit de Rusia, din câte am văzut, nu ajunge la destinație. Și în Republica Moldova există probleme mari cu gestionarea migrației, însă cel puțin la nivel macroeconomic putem vorbi de o anumită stabilitate.

Chișinăul trebuie să traseze liniile roșii

În condițiile internaționale și locale descrise mai sus, dar și în contextul reluării negocierilor oficiale în formatul 5+2, cel mai probabil că se va ajunge la un document, un nou “Kozak” care va fi propus spre discuție, pentru că în condițiile în care toți actorii importanți (mai puțin Transnistria) sunt favorabili reglementării, aceasta va duce inevitabil, în cel mai bun caz, la ticluirea unui document. Acest viitor document trebuie analizat foarte atent, iar Chișinăul trebuie să fie pregătit să traseze liniile roșii ale viitoarei reglementări a conflictului. În primul rând, viitorul format de conciliere nu trebuie să afecteze funcționalitatea Republicii Moldova ca stat. Acest lucru înseamnă în primul rând neadmiterea staționării contingentului militar rus și a armamentului, dar posibil și alte precondiții.

În al doilea rând, reconcilierea nu trebuie să afecteze demersul european al Republicii Moldova. La modul practic, este vorba despre neadmiterea posibilității de veto asupra politicii externe din partea regiunii transnistrene, altfel ne putem trezi cu transnistrizarea Republicii Moldova.

În schimb, se pot negocia formele de construcție a statului: federație sau stat unitar, mai ales dacă viitoarea federație va urma modelul federativ rus. De asemenea, se poate discuta și asupra pachetului de garanții. Probabil prima garanție pe listă va fi neutralitatea permanentă a Republicii Moldova și neapropierea de NATO, de fapt ca și alte garanții legate de funcționarea limbii ruse, recunoașterea privatizării, garanțiile pentru cei care au servit sistemul actual, etc.

Problema adevărată există și în Moldova, nu doar în Transnistria. În realitate, mulți cetățeni ai acestei țări nu-și doresc reintegrarea, pentru că, spun ei, clasa noastră politică nu se poate înțelege și este destul de coruptă, iar re-

glementarea ar însemna dublarea numărului de corupți la putere și transnistrizarea Moldovei. În plus, întrebarea foarte des pusă de către oamenii simpli este care sunt beneficiile reintegrării? Mai mult ca atât, atunci când tinerii sunt întrebați dacă aleg reglementarea transnistreană sau integrarea europeană, aceștia susțin mai degrabă integrarea în UE, decât reglementarea transnistreană, ceea ce nu neapărat înseamnă cedarea. Bineînțeles că cele două procese ar putea merge simultan, dar pentru asta e nevoie de multe resurse și de acordul actorilor importanți pentru RM. În acest moment, prioritatea numărul unu pare să fie integrarea europeană totuși, chiar dacă s-a reușit reluarea negocierilor oficiale în formatul 5+2.

Concluzii

Schimbarea puterii la Tiraspol va deschide puține oportunități pe dimensiunea oficială, mai ales că Chișinăul nu are, cel puțin deocamdată, capacitatea de a finanța deficitele bugetare cronice ale Tiraspolului. Aceasta însă, nu absolvă Guvernul Republicii Moldova de responsabilitatea de a stabili imediat contacte cu noua conducere din stânga Nistrului, fără a se concentra prea mult pe faptul că RM nu recunoaște alegerile din Transnistria. Totodată, vor exista mai multe posibilități pe partea contactelor interumane care vor scoate Transnistria din izolare și vor schimba situația în bine, lucru care trebuie să aibă loc inclusiv pe dimensiunea mediatică. Între timp Chișinăul trebuie să fie gata să negocieze concesiile, să investească în capacitățile structurilor care vor participa la acest proces și să cultive interesul opiniei publice față de reglementarea transnistreană. Acceptarea concilierii trebuie să aibă loc cu păstrarea funcționalității statului Republica Moldova și cu menținerea cursului de integrare europeană.

www.viitorul.org

IDIS „Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor. IDIS activează în calitate de platformă comună care reunește tineri intelectuali, preocupați de succesul tranziției spre economia de piață și societatea deschisă în Republica Moldova. Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul, și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritului critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și pro-europene.

str. Iacob Hîncu 10/1, Chișinău

MD-2005 Republica Moldova

373 / 22 221844 tel

373 / 22 245714 fax

office@viitorul.org

www.viitorul.org

Fundația Friedrich Ebert (FES) este o fundație politică, social-democrată germană scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății.

Cu Republica Moldova, Fundația Friedrich Ebert și-a început colaborarea în anul 1994 prin intermediul Biroului Regional de la Kiev, iar din octombrie 2002, la Chișinău activează un birou permanent al fundației.

Tel.: +373 22 885830

E-mail: fes@fes.md

Acest produs apare cu sprijinul Fundației Friedrich Ebert.

Opiniile exprimate aparțin autorilor. Nici Administrația IDIS „Viitorul” și nici Consiliul Administrativ al Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul” și Fundația Friedrich Ebert nu poartă răspundere pentru estimările și opiniile prezentate în cadrul acestei publicații.

Pentru mai multe informații asupra acestei publicații ori asupra abonamentului de recepționare a publicațiilor editate de către IDIS, vă rugăm să contactați direct Serviciul de Presă și Comunicare Publică al IDIS „Viitorul”. Persoana de contact: Laura Bohanțov - laura.bohantov@viitorul.org.